

Innspill til arbeids- og sosialkomiteen om statsbudsjettet 2025

Satsing på flere funksjonshemmede i arbeid. Kap. 634.

Når Regjeringen og Stortinget snakker om å få flere i arbeid, må dette inkludere personer med funksjonsnedsettelse. Både *Perspektivmeldingen* og Stortingsmeldingen *En forsterket arbeidslinje*, peker på behovet for arbeidskraft. Dette står i budsjettet: *Det er eit mål for regjeringa at personar med nedsett funksjonsevne skal kunne delta i arbeidslivet og samfunnet på lik linje med andre (s. 126)*. Ombudet vil derfor kommentere på dette.

I dag står for mange ufrivillig utenfor arbeidslivet. Det antas at kun 38% av funksjonshemmede er i arbeid. I befolkningen som sådan er det rundt 80%. I gruppen funksjonshemmede er det altså snakk om rundt 100 000 som står utenfor og vil inn. En økning i sysselsettingsgraden blant funksjonshemmede på 15% vil gi en samfunnsøkonomisk gevinst på 26,7 milliarder over en tiårsperiode, mens en økning på 50% vil gi et overskudd på 85,5 milliarder.

Det er svært mange grunner til at den sammensatte gruppen funksjonshemmede ikke er i arbeid. Det veksles mellom begrepene (nedsatt-) funksjonsevne og (nedsatt-) arbeidsevne som synonyme. Dette til tross for at en mengde funksjonshemmede er høyt utdannede, har god helse og 100 prosent arbeidsevne. Funksjonsnedsettelsen har ingen betydning for deres arbeidskapasitet, men likevel får de ikke arbeid på grunn av disse grunnløse fordommene.

Retten til individuell tilrettelegging er en forutsetning for at en del personer med funksjonsnedsettelse skal ha muligheten til å delta i arbeidslivet på lik linje med andre. Konsekvensene av manglende tilrettelegging i arbeidslivet er i ytterste konsekvens at personer med nedsatt funksjonsevne blir stående helt utenfor arbeidslivet. Dette er svært alvorlig for den enkelte, men også for samfunnet som helhet.

Av mennesker som har en lettere kognitiv funksjonsnedsettelse er under tre prosent i ordinært arbeid. I overkant av 80 prosent av 18- og 19-åringene med utviklingshemming mottar uførepensjon. Mange blir ved myndighetsalder innvilget uføretrygd uten at det er foretatt en reell arbeidsevnevurdering. Utviklingshemmede deltar svært sjelden i arbeidsmarkedstiltak som har til formål å få personer over i ordinært arbeidsliv.

Finansiering og innretning av funksjonsassistanse i arbeidslivet. Kap. 634 Post 79.

Ombudet mener at funksjonsassistanse-ordningen må tilbys alle som har en funksjonsnedsettelse som har behov for assistanse i arbeidslivet. Ordningen gjelder kun for blinde og sterkt svaksynte, og personer som har en fysisk funksjonsnedsettelse. Det er problematisk med en slik forskjellsbehandling basert på diagnose/type funksjonsnedsettelse. Det avgjørende bør være behovet til den enkelte, ikke type funksjonsnedsettelse.

I tillegg er potten økt i årets statsbudsjett, men Ombudet mener det fortsatt ikke er tilstrekkelig midler. Vi mener denne ordningen bør omgjøres til en rettighet og dermed at det sikres finansiering til alle med behov.

Krav til universell utforming av arbeidsplasser. Ny satsning.

Det er i dag ikke krav til universell utforming av IKT-systemer eller de fysiske forhold på en arbeidsplass. Når mange arbeidsplasser ikke er universelt utformet hjelper det lite med individuell tilrettelegging, og manglende universell utforming fører dermed til at det er mange arbeidsplasser som er utelukket for en del mennesker med nedsatt funksjonsevne. Ombudet etterlyser dermed en lovfesting av universell utforming av både IKT og fysiske forhold på arbeidsplassen. Vi foreslår derfor at arbeidsplasser må inkluderes i "*virksomheter som retter seg mot allmennheten*" i Likestillings- og diskrimineringsloven.

Handlingsplan mot hat mot funksjonshemmede. Ny satsning.

Det står mye om diskriminering i arbeidslivet, men lite i forhold til mennesker med funksjonsnedsettelse. Ombudet mener at staten må iverksette tiltak for å motarbeide stereotyper og fordommer som gjør at nedsatt funksjonsevne sidestilles med nedsatt arbeidsevne og at ansettelse av funksjonshemmede sidestilles med risiko. Dette gjelder også mennesker med kognitive funksjonsnedsettelse. Mange blir uberettiget møtt med lave forventninger om arbeidsevne.

Vi savner generelt en systematisk innsats mot hat mot funksjonshemmede på alle samfunnsområder og Ombudet etterlyser en egen handlingsplan på dette.

Fortgang i stortingsmelding om BPA. Ny satsning.

Vi ber komiteen om å sikre fortgang i stortingsmeldingen om Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA). BPA er et viktig verktøy for å sikre flere i arbeid.

Bosetting av mennesker med oppholdstillatelse og med behov for ressurskrevende tjenester. Kap. 671 Post 60.

Ombudet er bekymret for manglende bosetting av personer med behov for ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Ombudet anbefaler at det etableres en særløsning for denne gruppen for å minimere risiko for at manglende bosetting over flere år skal føre til tap av rettigheter, slik tilfellet er i dag. Løsningen må sikre personene rettigheter på lik linje med andre innbyggere i Norge, og inneha rettssikkerhetsmekanismer som beskytter personenes rettigheter og hindrer risiko for uhjemlet tvang osv. Ombudet anbefaler at det innføres tiltak som sikrer at personer med funksjonsnedsettelse blir bosatt raskere. Tilskuddsordningene bør sikre forutsigbarhet for kommunene, og innslagspunktet for tilskuddene bør ikke føre til ulemper for kommunene dersom de bosetter sent på året. Staten bør vurdere å fullfinansiere bosetting av personer i denne gruppa gjennom hele livsløpet, forskriftsbestemmelsen som fører til rettighetstap ved selvbosetting oppheves, det lovfestes en tidsbegrensning for hvor lenge man kan bo i mottak etter innvilget oppholdstillatelse.

Likeverdig tilbud til enslige mindreårige asylsøkere. Overføring.

Ombudet mener at enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år bør omfattes av barnevernet og barnevernloven, slik at de får et barnefaglig forsvarlig og likeverdig omsorgstilbud på lik linje med andre barn som staten har ansvar for. Vi ber derfor om en overføring fra UDI til barnevernet.

Støtte til satsning på negativ sosial kontroll. Kap. 670.

Ombudet mener det er svært positivt med økte midler til det nasjonale bo- og støttetilbudet for utsatte, til mangfoldsrådgivere, til RVTsene og til kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold. Det er også behov for midler til forebyggende tiltak som kan forhindre negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Det er nødvendig med en satsning på dette feltet, men vi vil påpeke at negativ sosial kontroll og æresrelatert vold bør omfattes av det generelle arbeidet mot vold i nære relasjoner for å se arbeid mot alle former for slik vold i sammenheng. Innsatsen mot vold i nære relasjoner generelt må styrkes, i dette budsjettet og i budsjettene fremover.